

Махмудова Олена Шамілівна,
магістр спеціальності «Менеджмент ЗЕД»
Науковий керівник: к.е.н., доц. Назарова Л. В.
Миколаївській національний університет
імені В. О. Сухомлинського

ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ РИНКУ ХАРЧОВОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ УКРАЇНИ

Харчова промисловість завжди вважалася для України пріоритетною і стратегічно важливою галуззю, яка здатна забезпечити не тільки потреби внутрішнього ринку, а й вагоме місце держави в когорті світових країн – лідерів із виробництва продуктів харчування. Харчова промисловість України є стратегічно важливою, оскільки підприємства цієї галузі формують продовольчу безпеку країни, забезпечують населення необхідними продовольчими товарами, витрати на споживання яких складають понад 60% загальних грошових витрат населення . У 2012 р. питома вага обсягу реалізації продукції підприємств з виробництва харчових продуктів, напоїв і тютюнових виробів у загальному обсязі промислової продукції склала 14,18% (для порівняння: питома вага легкої промисловості – 0,83%). Одним з основних завдань підприємств харчової промисловості є задоволення попиту споживачів шляхом пропозиції якісних продуктів широкого асортименту.

Науковців і фахівців харчової промисловості цікавлять різні аспекти діяльності підприємств. Дослідженню питань, пов'язаних з виробництвом харчових продуктів, присвятили свої праці Л.В. Дейнеко , С. Кваша , А.О. Коваленко , П. Купчак , Т.Л. Мостенська , О. Сандул , Л.В. Старшинська.

Як і будь-яка інша галузь, харчовій промисловості притаманно чимало особливостей. Зокрема продукція, що виробляється харчовими підприємствами, відноситься до товарів першої необхідності, а тому

користується постійним, галузь має тісні інтеграційні зв'язки із сільським господарством, а відтак підвищення ефективності функціонування підприємств, що до неї належать, неможливе без вирішення проблем, які наявні сьогодні у тваринництві та рослинництві; ринок продовольства характеризується значною ємністю, що робить харчову промисловість достатньо привабливою для інвестицій. Важливість галузі для економіки нашої країни обумовлена її питомою вагою в загальних обсягах виробництва і реалізації промислової продукції, експортним потенціалом та обсягами податкових надходжень, які вона забезпечує [1]. У 2011 році харчова промисловість займала друге місце за обсягами реалізованої продукції (перше місце традиційно посідає металургійне виробництво). Її частка становила 16%, включаючи напої і тютюнові вироби. Однак, починаючи від 2012 року, в Україні спостерігається зниження обсягів виробництва продуктів харчування. Та більш негативною, є стійка тенденція до зниження темпів їх виробництва, якими характеризуються останні 11 років функціонування галузі. Це пов'язано і з низьким рівнем платоспроможного попиту, оскільки більш ніж у третини домогосподарств країни доходи на душу населення не дотягують до прожиткового мінімуму, із відсутністю системного підходу в державній політиці до забезпечення стабільного та ефективного зростання галузі. Як наслідок, відбувається зниження рівня прибутковості вітчизняних харчових підприємств. За даними Державної служби статистики України, рентабельність виробництва харчових продуктів є достатньо низькою. У 2012 р. вона становила лише 4,5%, що на 1,3%, 2,1% та 10,3% нижче, ніж рентабельність целюлозно-паперової галузі, машинобудування та діяльності, пов'язаної із видобуванням усіх видів корисних копалин відповідно. У зв'язку з цим постійно зростає кількість харчових підприємств, які за результатами своєї діяльності зазнають збитків. Якщо частка збиткових підприємств харчової промисловості України у 2011 році становила 33,2%, то за підсумками 2012 року вже 41,1% підприємств галузі завершили рік із негативним фінансовим результатом. Як наслідок,

число підприємств – виробників харчової продукції, а відповідно і кількість зайнятих на них постійно скорочуються. Зокрема у 2011 році у цій галузі працювало 454 тис. осіб, а за півтора року їх кількість скоротилася на 67 тис. і у 2013 році склала 387 тис. (13,6% загальної кількості зайнятих у промисловості). Позитивною тенденцією є поступове підвищення середньомісячної заробітної плати працівників харчового виробництва. Їх номінальна заробітна плата у 2012 році досягла 2 541 грн., що на 404 грн. (або 19%) більше порівняно із 2011 роком. Крім здатності задовольняти потреби українців, харчова промисловість має експортний потенціал. У 2012р. було експортовано готових харчових продуктів на суму 2518,2 млн. дол. США [2] . Серед негативних моментів, які перешкоджають збільшенню обсягів продажу на зовнішніх ринках, науковці виділяють високу собівартість експортної продукції . Враховуючи те, що населення України поступово зменшується, для підприємств харчової промисловості важливою задачею стає налагодження експорту їхньої продукції. Остання нині експортується у Російську Федерацію, Білорусь, Казахстан, Італію, Німеччину, Іспанію, Нідерланди, США, Канаду, країни Близького Сходу. Незважаючи на досить позитивні значення показників діяльності підприємств харчової промисловості, у їхній роботі існує низка негативних чинників, які стримують розвиток [3].

Харчова промисловість посідає важливе місце в промисловому комплексі України. Вона забезпечує населення харчовими продуктами, значну частину працездатного населення робочими місцями, робить суттєвий внесок у бюджет країни, сприяє надходженню іноземних інвестицій

Література

1. Дідківський М.І. Зовнішньоекономічна діяльність підприємства : [навч. посіб]. / М. І. Дідківський, – К. : Знання, 2006. – 462 с.

2. Проект національної стратегії розвитку експорту України [база даних українських експортерів; електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ukrexport.gov.ua/ukr/zed/strategy/ukr/4589.html>

3. Зовнішньоекономічна діяльність підприємств: підручник / [Багрова І.В., Редіна Н.І., Власик В.Є, Гетьман О.О.]. – К. : ЦНЛ, 2004. – 580 с.